

vase zaprte, celo elitistične skupnosti članov, ki bi jim danes bržkone rekli – mehurčki. Nekaj podobnega se izkaže tudi pri analizi Društva ljubiteljev živali, kjer so bile bolj kot v drugih društvih zastopane ženske, a spet je šlo le za ženske iz višjih meščanskih slojev in posledično za specifičen, relativno privilegiran ženski pogled na živali in na življenje nasploh. Njihova prizadevanja nas, hočeš nočeš, v katerem od delov spomnijo na sodobni aktivizem. Zlasti izpostavitve žensk kot akterk javnega življenja odpira vprašanje zasebnega življenja, ki je – ob javnem – na vsak način neizbežen drugi pol meščanskega habitusa: tega v splošnih potezah sicer spoznamo v uvodnem poglavju in ob posamičnih natančneje predstavljenih posameznikih. Predstava o življenjih tržaških meščanov bi bila še celovitejša, če bi jo skozi druge vire tudi v zasebni sferi ugledali podrobneje. V nekaterih primerih v obrisih seveda jo, sistematično pa bi jo lahko enakovredno najbrž šele v neki povsem novi raziskavi, saj sta količina virov in fenomenov avtorici neizbežno narekovala že osredotočanje na ožji izbor v temeljitem poglobljanju v javno sfero meščanstva.

Pomemben se zdi končni univerzalni razmislek, v okviru katerega Ličnova ugotavlja, da družbene prelomnice, ki po navadi nastopijo po koncih vojn, gotovo sprožajo mnoge spremembe, a so kljub temu prej propustni mejniki kot radikalni rezi. Še bolj kot analiza javnega življenja, kjer so rezi zagotovo ostrejši in globlji, bi to pokazala prav analiza prehodov v zasebni sferi, kjer se tudi po prelomih mnoge kontinuitete ohranjajo, življenja pa se spreminjajo zlagoma in iz drugačnih vzgibov kot v javnem življenju.

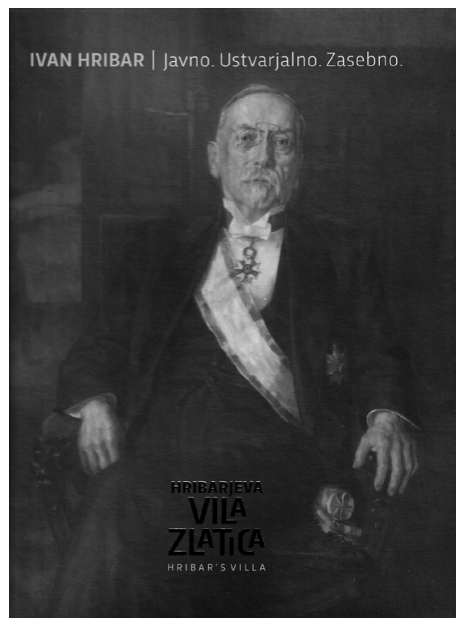
Odlika knjige, ki je ne gre spregledati, je tudi bogat, prepričljiv, berljiv in hkrati znanstveno verodostojen jezik, ki ga avtorica goji tako v pisnih delih kot v javnih nastopih. Knjiga *Meščanstvo v zalivu* tako ni le temeljito in v pristopu sveže znanstveno delo, ampak tudi prijetno branje.

Jerneja Ferlež

IVAN HRIBAR: JAVNO.

USTVARJALNO. ZASEBNO

Muzeji in galerije Mestna Ljubljana in Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani – Urednice Irena Žmuc, Mojca Ferle in Darja Kerec, Ljubljana 2024, 191 str.

Izšla je monografija *Ivan Hribar – Javno. Ustvarjalno. Zasebno*, ki v raz-

pravah 12 avtoric in avtorjev prinaša novosti, dopolnitve in zanimivosti, tako o Hribarjevem javnem delovanju kot tudi več podrobnosti njegovega – precej neobičajnega in pestrega – zasebnega življenja. Iz razkošne publikacije z bogatim slikovnim in dokumentarnim gradivom ter znanstvenim aparatom ob vsakem članku in razpravi veje nekoliko drugačna, a zelo čista podoba tega izjemnega slovenskega narodnjaka. Na barvni naslovnici je slika Ivane Kobilice z naslovom *Ivan Hribar*, na zadnji pa faksimile rokopisa Hribarjevih Spominov. Oblikovanje je mojstrsko opravil Bojan Lazarevič, prelom Marjan Božič in jezikovni pregled Alenka Klemenc. Koordinatorici projekta sta bili Tamara Bregar in Ana Modic. Monografija je izšla v nakladi 300 izvodov.

Ivan Hribar⁵ (1851–1941) velja za enega najbolj prepoznavnih slovenskih liberalnih politikov in za najbolj prepoznavnega ljubljanskega župana. Poklicno je Ivan Hribar deloval kot zastopnik pomembne češke banke Slavija v Ljubljani (1876–1919). Skupaj s političnim sopotnikom Ivanom Tavčarjem pa je bil pred prvo svetovno vojno ena vodilnih osebnosti kranjske slovenske liberalne Narodne napredne stranke. Od leta 1882 je bil član ljubljanskega mestnega sveta; med drugim je vodil izgradnjo vodovoda, bil med leti 1896 in 1910 ljubljanski župan in je zaslužen za popotresno obnovo Ljubljane po letu

1895. Ivan Hribar je 29. oktobra 1918 na Kongresnem trgu v Ljubljani označil razglasitev Države Slovencev, Hrvatov in Srbov. Z nastankom nove države Srbov, Hrvatov in Slovencev (SHS) 1. decembra 1918⁶ si je izbral poslaniško mesto v Pragi (1919–1921); nato je prevzel položaj kraljevega namestnika za Slovenijo (1921–1923). V letih od 1932 do 1938 ga je kralj Aleksander imenoval za senatorja Kraljevine Jugoslavije.

Besedila za novo monografijo je prispevalo 12 avtoric in avtorjev, ki prinašajo novosti in podrobnosti iz Hribarjevega precej neobičajnega zasebnega življenja, prav tako iz njegovega političnega in še zlasti kulturnega delovanja. Z izdajo monografije so simbolno zaokrožili in osmislili projekt prenove vile Zlatice, družinskega domovanja enega najpomembnejših županov, kar jih je imelo mesto Ljubljana v zgodovini. Besedila so prispevali Irena Žmuc, Darja Kerec, Jerneja Batič, Mojca Jenko, Milena Mileva Blažič, Luka Kropivnik, **Mojca Ferle**, Barbara Savenc, **Blaž Vurnik**, **Ana Pokrajac Iskra**, **Matevž Zupan**, **Katarina Toman Kracina** in **Andreja Rihter**. Uvodnika sta prispevala ljubljanski župan Zoran Jankovič in direktor MGML-a Blaž Peršin. Slednji je zapisal, da je Hribar postavil merila, ki so »*nam navdih in opomin. Če verjamemo v njegove potencialne in sledimo prepričanjem, da je svobodomiselni – liberalni kredo tisto,*

⁵ Ivan Hribar je bil skupaj s političnim sopotnikom Ivanom Tavčarjem pred prvo svetovno vojno ena vodilnih osebnosti kranjske slovenske liberalne Narodne napredne stranke. Znan je bil kot velik domoljub in marljiv, strasten politični delavec. Ob začetku druge svetovne vojne aprila 1941 je ob italijanski okupaciji Ljubljane zavil v jugoslovansko zastavo skočil v Ljubljano. Vračal se je s sestanka z italijansko upravo, ki mu je (pod ultimativnimi pogoji) ponudila županski položaj Ljubljane. Hribar tega ni hotel sprejeti, ker bi s tem dal delno legitimacijo italijanski okupaciji in je raje izbral smrt.

⁶ 3. oktobra 1929 se je preimenovala v Kraljevino Jugoslavijo.

kar moramo negovati«. Sicer pa lahko iz zapisov, člankov in razprav potegnemo vodilno misel in rdečo nit. Namreč, da je bil Ivan Hribar dosleden in neupogljiv; nikogar se ni ustrašil; imel je svoj kodeks etike političnega delovanja, »svoj prav«, kot je o njem nekoč zapisal akademik prof. dr. Anton Trstenjak. Hribarjeva podoba je bila skoraj enoznačna. Od mladosti je bil član Narodno napredne (liberalne) stranke in je veljal za načelnega in pokončnega politika, kar so mu priznavali tudi njegovi politični nasprotniki. Rdeča nit razmišljanja in ugotovitev raziskovalcev je tudi ocena, da je bilo za Hribarja v politiki praktično delovanje pomembnejše od strankarskih programov. Njegovo zasebno življenje je bilo vedno zavito v tančice skrivnosti. K temu je pripomogel največ sam, saj svojega zasebnega življenja ni obešal na veliki zvon in si tudi ni ustvaril konvencionalne družine. Njegova zasebnost še vedno ni docela znana in tudi ni do podrobnosti raziskana. Bodoče raziskovalce torej čaka še nekaj dela, da bomo prišli do zares celovite slike tega pomembnega moža, o katerem veliko povedo tudi številni predmeti v lepo preurejeni in obnovljeni vili Zlatica v Ljubljani. V mestu, ki mu je vtisnil trajni osebni pečat in globoke sledi.

Da je del njegovega zasebnega življenja še vedno zavito v tančice skrivnosti, potrjuje tudi javnosti malo znano Hribarjevo lovsko udejstvovanje. Poleg izjemnega obsega odgovornih funkcij in nalog v javnem in političnem življenju je bil Ivan Hribar tudi prvi predsednik Slovenskega lovskega kluba (SLK), ustanovljenega leta 1907 v Ljubljani. Žal je o tem v javnosti malo poznane- ga in tudi monografija razen nekaterih

navedb lovskih predmetov v vili Zlatica njegovega lovskega udejstvovanja ne obravnava. Lovstvu je ostal zvest do konca življenja in je v lovišču v Cerkljah na Gorenjskem našel vsaj nekaj miru in sprostitev. Z lovskimi trofejami pa se ni nikoli postavljaj. Imel je tudi izšolanega lovskega psa. O njegovem lovskem udejstvovanju pričajo nekateri razstavljeni predmeti v obnovljeni vili Zlatica. Med njimi so tudi jedilniki, iz katerih je razvidno, da je bila na družinski mizi večkrat tudi divjačina, ki so jo kupovali pri Josipu Ogrincu v Gradišču. V njegovi sobi v vili so visele tudi lovske trofeje, ki pa se v celoti niso ohranile. So pa na podestu vile na steni razstavljene fotografije Ivana Hribarja v lovski družbi in ena od njegovih ohranjenih trofej, jelenovo rogovje. Hribar je meščansko hišo kupil leta 1918 in se je ob nakupu imenovala Klepec. Hišo je prenovil, prezidal, povečal in uredil vrt, na katerem je gojil sadje in zelenjavo. Preurejeno hišo je poimenoval po hčerki v vilo Zlatica.

Monografija je dragocen prispevek k boljšemu poznavanju dela in življenja Ivana Hribarja z nekaterih novih zornih kotov.

Marjan Toš

DAN PRIMOŽA TRUBARJA 2024
Glazerjeva dvorana Univerzitetne
knjižnice Maribor, 8. junija 2024

Univerzitetna knjižnica Maribor, Zveza kulturnih društev Maribor in mariborske izpostave Javnega sklada za kultur-